

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

TEHNICĂ ȘI CULTURĂ FĂRĂ DE HRISTOS

Străbătem cu toții vremuri deosebit de grele, vremuri în cari siguranța zilei de mâine a ajuns să fie un semn de întrebare, iar viitorul omenirii o adâncă îngrijorare pentru toți. Parcă niciodată sufletul omului n'a fost atât de sbuciumat ca și astăzi, parcă niciodată aspectul sumbru al distrugerii n'a amenințat lumea ca și în aceasta cruntă înclăștare de forțe ce se desfășoară sub ochii noștri. Când zăbovești asupra acestei înclăștări, ai impresia că omul vremii noastre parcă și-a ales drept țință a vieții lui gândul nefast de a se distruge pe sine însuși și mai ales de a se nega pe sine în tot ceea ce mintea lui a creat veacuri de-a rândul până la el. Se distrug într-o clipită orașe cari până mai ieri ne încântau pe toți cu frumusețea lor, se năruiesc instituții cari au adus atâtea binefaceri pe seama omului, se nimicesc atâtea vieți de copii nevinovați și de bătrâni neputincioși și se dau pradă focului atâtea opere de artă pe cari mintea omului le-a iscodit prin truda ei de veacuri.

În fața acestei dureroase constatări este firesc să fim îngrijorați și mai ales este firesc să ne întrebăm în gândurile noastre: cum de a ajuns omenirea la o răscruce atât de grea din viața ei? Cum a putut ajunge omul la o stare atât de înjositoare pentru el, când în dosul lui stau atâtea veacuri de civilizație și de cultură înaltă, atâtea clipe de încordare și de vieți omenestii depuse pe altarul lor, atâtea descoperiri și invenții de mașini minunate, atâtea școli de înaltă știință și atâtea cărți scrise numai și numai pentru înălțarea lui? Ne punem aceste întrebări, cari ne frământă în aceste vremuri grele, cu atât mai vârtos cu cât alături de truda acestui om pășește, de aproape două mii de ani, învățătura mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu, care l-a călăuzit și l-a luminat, l-a condus și i-a arătat mereu calea înălțării sale spre Dumnezeu din a cărui mână a ieșit dintru început.

E adevărat, veacul nostru, chiar și în ultimile sale decenii, a însemnat un progres vădit față de veacurile anterioare, atât din punctul de vedere al culturii lui, cât și al civilizației omenestii. S'au descoperit în ultima vreme atâtea mașini și invenții noi, s'a făcut lumină deplină în o mulțime de probleme cari până mai ieri păreau de nepătruns, s'au fixat cărări cari să-l ducă pe om cât mai ușor la țință și s'au aflat cele mai perfecționate mijloace, cari să-l facă stăpân cât mai deplin asupra forțelor naturii, pe cari până nu de mult le adorase ca și pe Dumnezeuul său. Veacul nostru, așa numitul veac al vitezei și al mașinei, a pus la dispoziția omului aparate atât de perfecționate din punct de vedere tehnic, încât el nu numai că poate străbate distanțe de sute de kilometri într'o singură oră, dar își poate comunica pe calea undelor chiar și gândurile ce-l frământă dela o margine la alta a globului nostru pământesc.

Cu toate aceste progrese, în adevăr uimitoare, omul vremii noastre n'a ajuns însă să fie mai fericit, mai liniștit și mai pașnic decât înaintașii săi, cari n'au fost învredniciți să vadă ceea ce omul de astăzi a produs prin iscusința lui. Dimpotrivă, cu tot acest progres tehnic și cultural, omul vremii noastre este mult mai sbuciumat decât înaintașii săi, este mult mai primejduit în existența lui ca și cei dinainte de el, iar nădejdea fericirii lui parcă a devenit un simplu vis, scornit și întreținut de imaginația și dorința lui după zile mai bune și mai senine decât acelea pe cari le trăim cu toții astăzi.

O întâmplare biblică, petrecută nu la multă vreme după crearea omului, ne ajută să înțelegem această decădere a noastră de astăzi, cu toată cultura și tehnica înaintată la care am ajuns în ultimul timp și mai ales ne dă răspuns categoric întrebărilor puse puțin mai sus. În cartea Facerii ni se istorisește că după

potopul din vremea lui Noe, oamenii s'au hotărât să-și zidiască un turn, care prin construcția și noutatea lui să-i facă vestiți în fața urmașilor lor. În îngâmfarea ce-i cuprinsese, acești oameni spuneau cu atâta încredere în reușita încercării lor: „*Haidem să ne clădim o cetate și un turn al cărui vârf să ajungă până la cer și să ne facem vestiți, ca să nu mai fim împrăștiați pe toată fața pământului*” (Fac. 11, 4). În cuvintele lor nu cer nici o binecuvântare dela Dumnezeu care nu de mult îi zidise, nu solicită nici un ajutor dela Atotputernicia Lui; dimpotrivă, vor să-și zidiască turnul chiar în contra puterii Lui arătată prin potop.

Cât de mult se aseamănă graiul acestor oameni cu felul nostru de a vorbi astăzi?! Cât de mult se identifică fapta și încercarea lor cu tot ceea ce a clădit omul modern dela un timp încoace? Să ne gândim numai la imensitatea clipelor și la perfidia mijloacelor întrebuintate de atâția învățați de-ai ultimelor veacuri, pentru ca să dovediască că omul nu este decât materie, iar ideea de Dumnezeu nu este altceva decât o scornire a minții omenești, doritoare după ceva mai bun, mai frumos și mai bogat în adevăr. Să ne gândim apoi la mulțimea cărților cu cari s'a otrăvit sufletul atâtor generații, îndemnându-le să ducă o viață cât mai libertină, deoarece învățătura lui Hristos, nu este altceva decât învățătura unui simplu om mai învățat și mai superior decât noi, dar nici decât Fiul al lui Dumnezeu, cum ne învață Biserica. Să ne gândim în sfârșit la toate acele invențiuni pe cari omul veacurilor ultime le-a făcut la început pentru fericirea lui, iar astăzi le întrebuintează cu aceeași pasiune pentru distrugerea lui însăși. Și mai mult, să ne gândim la felul de viață al omului de astăzi și ne vom convinge că și noi am clădit dela o vreme încoace fără de Hristos și de nenumărate ori direct împotriva poruncilor Lui. Dat fiind acest adevăr, era firesc ca și în viața noastră de astăzi să se repete din nou amestecarea limbilor de pe vremuri, în acea amestecare de interese și forțe ce se desfășoară sub ochii noștri, amestecare care a adus cu sine nu numai decăderea omului, ci și pericolul distrugerii lui totale.

Dar, alături de această înstrăinare de Hristos, în creațiile omului pe plan cultural și civilizatoriu s'a mai petrecut încă un fapt, care ne ajută să dăm răspunsul cuvenit acelorși întrebări și anume: s'a neglijat prea mult adevărata cultură a sufletului omenească, cultură care nu poate fi decât de nuanță creștină. Mântuitorul Hristos, vorbind odată ucenicilor despre urmarea Lui, spunea între altele: „*Ce va*

folosi omului de va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?” (Mt. 16, 26). Cu omul veacului nostru s'a repetat și adevărul cuprins în aceste lapidare cuvinte rostite de Fiul lui Dumnezeu! Prin descoperirile și creațiile lui, ca și prin toate produsele strădaniei sale necentenite, omul acestui veac a ajuns în adevăr să stăpâniască imensele puteri ale naturii, și am putea spune, — după expresia Mântuitorului — el a ajuns să cucerească aproape „lumea întreagă”, dar și-a pierdut într'o mare măsură sufletul și mai ales creștinătatea din el. Acest om a făcut progrese uimitoare atât pe plan cultural cât și civilizatoriu, dar n'a făcut și progresul necesar din punct de vedere sufletească și în deosebi creștin. Cu toată cultura și civilizația lui înaltă, el nu s'a făcut mai bun și mai nobil în concepția și viața lui, nu a devenit mai iubitor și mai jertfitor față de aproapele său, ci, dimpotrivă, a alunecat spre cel mai cras egoism și spre cea mai urâtă vrăjmășie față de semenul său. Și nu e greu de explicat nici această alunecare a lui.

Să ne închipuim ce s'ar întâmpla cu o mașină în care am pune un motor puternic și nu am ține seama ca și cârma și frâna lui să fie la același nivel. La un moment dat, puterea prea mare a motorului și lipsa unei frâne puternice, ne va prăvăli în mod sigur în prăpastie, cu toată priceperea noastră în conducerea acelei mașini. La fel s'a întâmplat și cu omul veacului nostru. Tehnica și cultura, civilizația ca și știința în genere, i-au pus în mână forțe și invenții minunate, dar nu s'au îngrijit ca și frâna lui, sufletul, să progreseze în același ritm cu cele dintâi. Din acest motiv era firesc ca și această călăuzire a omului numai spre tehnică și știință, — cum s'a făcut în ultima vreme, — fără ca să se urmărească și o cultivare mai intensă a sufletului în sens creștin, să-l ducă la aceeași decădere, la care l-a dus de fapt și clădirea a tot ceea ce a produs el în ultimile veacuri, pe o putere străină de Hristos și de învățătura Lui.

Sf. Evanghelist Ioan, vorbindu-ne despre discuțiile pe cari le a avut Mântuitorul cu Fariseii de pe vremea Lui, ne spune că odată fiind prea tulburat din cauza intrigilor și a nepăsării lor, le a zis: „*Eu mă duc și mă veți căuta și în păcatul vostru veți muri*” (In 8, 21). Este o surprinzătoare amenințare ieșită de pe buzele dumnezeescului nostru Mântuitor.

Se pare că și noi am ajuns să trăim, din vina noastră, sub zorii nefaști ai acestei amenințări. Va înțelege oare omenirea de astăzi

pericolul acestei amenințări?! Sau va continua să clădiască și pe mai departe fără de Hristos?! Este liberă să o facă. Urmările dezastroase ce vor continua să vină asupra noastră după o atare atitudine, urmări pe cari noi deja le simțim, trebuie să ne deschidă însă ochii cu un ceas mai de vreme, dacă vrem să ne oprim în căderea noastră și să nu pierim cu totul.

Pr. D. TUDOR

„Supunerea-i mai bună decât...”

Istoria lumii începe cu câteva acte de rău augur. Nesupunerea unor îngeri, a lui Adam și o ucidere de frate. Faptele acestea întristară cerul, îl puseră pe gânduri și-l determinară să decreteze de pe-atunci încă și de-atunci tot des, că supunerea, ascultarea e aleasă și înaltă virtute.

Bineînțeles, că în aceeași măsură se grăbiră (întâiul teoretician de acest soi a fost diavolul) și se'nmulțiră și teoriile cari susțin că supunerea nu i atitudine demnă. Sunt filosofi cari spun că supunerea umilește, abate voința, ucide inițiativa, determină pierderea libertății și în sfârșit, că autoritatea poate greși în ordinațiunile ei.

Să ne limităm deocamdată numai la autoritatea bisericească. Aici, în Biserică, în creștinism, supunerea, frica, e începutul înțelepciunii. Aici, s'au luat măsuri prin practici și canoane, ca autoritatea, căpetenia, mai-marele, să fie cât mai desăvârșit sau cât mai puțin nedesăvârșit. Hristos asistă sinoadele și pe cei cari se întrunesc în numele lui. Apostolii, presbiterii și diaconii sunt aleși dintre bărbații cei mai curați. Mai avem apoi și alte motive de-a crede în autoritate și supunere: „Supunerea e mai de preț decât jertfa” (I Reg. 15, 22).

Sf. Grigorie cel Mare, comentează astfel acest verset: „Supunerea pe bun drept, prețuiește mai mult decât victimele aduse spre jertfire, fiindcă prin jertfă se dă lui Dumnezeu un trup străin, pe când, prin supunere se jertfește însăși voința proprie”.

„Făgăduința supunerii e cea mai înaltă din cele trei voturi ale monahismului. Omul nu poate da ceva mai însemnat lui Dumnezeu decât supunerea voinții lui, unei alte voinți” (T. d. Aquino).

E mai greu și mai brav să te supuni unui om decât lui Dumnezeu în înțelesul acesta, că spre a te supune unui om îți trebuie mai multă credință decât să te supuni lui Dumnezeu. Inchipuiți-vă că ar apărea Domnul Hristos în persoană și ne-ar da un ordin oarecare să-l executăm. Care ar șovăi? Câți însă nu șovăim în fața ordinelor date de urmașii lui Hristos! Să recu-

noști pe Iisus într'un om pieritor, cauza principală în cea secundară, aceasta e mai greu.

Supunerea împrăstie iluziile și îndoielile. O călugăriță bogată făcu cunoscut într'o zi superiorului ei că Dumnezeu i-a poruncit într'o vedenie să zidească o mănăstire în Capitala țării. Superiorul fu de părerea s'o zidească în alt oraș. Călugărița se învoi fără cârtire. Mai-marele, mirat de ascultarea ei, o întrebă, cum de-l ascultă pe el, de vreme ce Dumnezeu i-a inspirat altfel? Călugărița răspunse că într'o arătare se pot furia multe năluciri, în timp ce ascultându-l pe reprezentantul lui Dumnezeu este sigură de calea cea dreaptă.

Superiorul se poate înșela poruncind; subalternul însă, nu se înșeală niciodată ascultând. Ești mai sigur în supunere decât în poruncire: „Invidiez” scria un șef de instituție „pe cei cari n'au sarcina grea de-a hotări în chestiuni grave, pe cei, pentru cari totul stă în a se supune”. Fiindcă a te supune nu-i totdeauna ușor, însă atât de liniștitor!..

Mai vine apoi să liniștească pe bietul supus și împrejurarea deosebit de ușurătoare, știind că autoritatea nu deține puterea nici în baza virtuții, nici a științii și nici a vârstei; iar pe de altă parte, cel ce se supune, nu se supune nici fiindcă ar fi mai tânăr și nici fiindcă ar fi mai prejos cu mintea sau cu sufletul de cel ce ordonă.

Că autoritatea nu rezidă totdeauna în virtute o dovedește cazul fariseilor și a cărturarilor cari au șezut pe scaunul lui Moise: „...toate câte vă vor zice păziți și faceți, iar după faptele lor să nu faceți” (Mat. 23, 2-3). Nici în poziția socială: În casa sfântă din Nazaret cel mai vrednic de cinstire nu era nici Iosif, nici Mama, ci pruncul Iisus. Nu stă nici în știință. De multe ori șeful unei instituții, directorul unei școli, din cauza multelor griji ale administrației, e întrecut în erudiție de subaltern sau de profesorul care e mai liber și are toată latitudinea să se țină în pas cu specialitatea. Nici în vârstă nu stă principiul autorității: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez” (Io. 3, 30).

Temeiul autorității stă întâi și întâi în împrejurarea că, cel ce conduce e împuternicit de obște ca să reprezinte pe Dumnezeu.

„Să nu vă uitați la omul căruia vă supuneți ci să vă uitați la Hristosul care e în el și pentru care sunteți obligați să vă închinați. Vă supuneți mai marelui nu fiindcă Dumnezeu l'a daruit cu înțelepciune și bunătate, ci fiindcă ține locul lui Dumnezeu. Și invers. Nu sunteți îndreptățiți a nu vă supune conducătorului mai puțin daruit de către Dumnezeu, odată ce știți că acesta reprezintă persoana a cărui înțelepciune e fără pri-

hană" (I L.). Mai-marii, legiuitorii, trebuiesc ascultați „ca și pe Hristos" (Ef. 6, 5). Avem și un exemplu ceresc: „Măncarea mea este să fac voia Celui ce m-a trimis..." (Io. 4, 3.).

Dacă nu te-a micșorat nici dezum ascultarea și supunerea, Hristoase, Dumnezeu fiind credem și mărturisim că și nouă ne va face bine supunerea în numele și de dragul Tău.

Pr. Gh. Perva

Vreau să trăiesc!

Noțiunea „a trăi" foarte adeseori o întâlnim întoarsă pe dos. „Acesta e un om de lume" se aude adeseori și cu emfază din gura multora, cari cred fără minte, că a trăi înseamnă: plăcerea ochilor, a cărnii, a stomacului. Ei au „plăcerea", „mulțumirea", „distracția" trupească, că cel mai însemnat bun, fără ca să se întrebe, că oare deaproapele prin traiul lor desmățat nu va fi târât în cele mai grele suferințe? „Omul de lume" cu trecerea anilor, cu ivirea bătrânețelor și a pleșuveii, inima lui va deveni tot mai setoasă, viața plină de tristețe, nopțile fără de somn, indispoziții și nemulțumiri la tot pasul. Unul dintre ei a asemănat viața trăită cu ziua, în care dimineața a consumat un dejun copios, — aceasta i a fost tinerețea, — urmează apoi un prânz mediocru, — anii bărbăției — și în fine apoi cina, cu o coajă de pâine uscată și mucedă, — bătrânețea — Sfânta Scriptură, ne anunță același adevăr, dar cu mult mai temeinic la Ectesiastul 12, 1: „adu-ți aminte de Creatorul Tău, în zilele tinereții tale, până nu vin zilele cele rele și până nu se apropie anii când vei zice: „nu găsesc nici o plăcere în ei!"

Oamenii de lume au văzut și s'au înfruptat din toate câte se află în modernele capitale ale lumii, ei au citit toate cărțile interesante posibile și imposibile, ei știu și cunosc totul, doar un lucru nu: groaznică deșteptare a conștiinței. Vai! dacă cartea neagră a conștiinței se deschide înaintea ochilor amintirilor lor! Acuzările contra trecutului desmățat se ridică pe neașteptate în omul, care zace fără somn pe patul său plin de suferințe. Ce icoană plină de groază a vieții pierdute îi răsare înaintea ochilor lui: goana după vânt, viață trăită fără scop, nopți albe, disprețul și batjocura lumii. Este o astfel de viață, în adevăr viață?

Mulți oameni cred că „viața" înseamnă: grămezi de aur, prietenii veseli, cafenea, teatru și arene. Mulți numesc „a te înfrupta de viață", tot ceea ce pot face după pofta inimii lor. Este această viață? Nu! ci o cale a morții a blăstămului, care duce ființa omenească la peire. Dacă toți tinerii, care răsărind și vociferând își petrec între pahare sau aceia cari se învârtesc în tangouri fără sfârșit, și-ar scoate din buzunare ultima scrisoare primită dela mama, plină de iubire ideală, de lacrimi și grijă pentru viața lor trupească și sufletească, sau a tatălui plină de poroșe de cruțare, de împlinirea datoriei etc. umorul lor, —

dacă mai e un dram de conștiință în ei, — repede ar dispărea de pe buzele lor, din inimile lor. Sau ce ar fi dacă în mijlocul acestor fel de tineri ar pași un „profet" și ar deschide cartea Domnului pentru a ceti din ea? Acolo unde oamenii își ciocnesc paharele și strigă trăiască! vivat! cuvintele din Biblie: „cel care mă găsește, află viața și va fi bine primit de Domnul, iar cel ce păcătuiește față de mine, acela sufletul și l pierde. Toți cei ce mă urăsc, iubesc moartea", — ar fi primite cu hohote, și cu huiduiteli.

Când acum vre'o douăzeci de ani s'au făcut săpături în pământul sterp al Africei, pentru a scoate la lumina zilei rămășițele unei colonii romane de odinioară, s'a descoperit un fel de foaie, pardosit cu lespezi de piatră, iar pe lespezi inscripția: vânatul, baia, jocul și răsul aceasta este viața! În pustia nisipului cuvântul „baie", a produs multă ilaritate în sufletele muncitorilor. Asemenea se părea o adevărată batjocură inscripția aceasta în mijlocul pustului acoperit peste tot cu nemărginitul întins al nisipului. Și inscripția nu vorbește de lucrurile rele, imorale, ci despre cele permise, folositoare și bune. Păgânii, cari au pus odinioară acea inscripțiune pe lespezi, nu știau ce înseamnă cuvântul „viață", sau „a trăi", căci nu cunoșteau pe Mântuitorul și percepțiile lui: „eu sunt viața, cel ce crede în mine, acela va trăi, chiar dacă e mort, și cel ce trăiește aici și crede în mine, viu va fi și nu va muri în veci".

Dar creștinii de azi știu ei oare, ce înseamnă a „trăi" cu adevărat? Nu, căci nenumărați oameni, cari se numesc creștini, oamenii cari din silă sau obicei cercetează chiar biserica, — dar numai pentru a-și continua palavrele lor fie chiar în timpul ieșirii cu darurile, sau al prefacerii, — au o părere cu mult mai josnică despre ceea ce înseamnă a „trăi", ca acei Romani din pustiuul Africei. Viața de toate zilele fie trupească, fie cea sufletească a multor creștini stă într'un contrast dur cu adevărul creștin, deși poate nu au cunoștință de cântecul „oamenilor de lume": faceți-vă viața frumoasă, aici pe pământ, căci cea de dincolo nu există, și nu există nici revedere!

Și dacă viața noastră de creștin are un astfel de caracter înfierat în sufletele noastre, atunci fără îndoială că vom putea trăi fără de Iisus, dar crucea Lui de pe Golgota nu o vom putea răsturna cu toate păcatele noastre, — niciodată! Realitatea — că Fiul lui Dumnezeu acoperit cu tot noianul păcatelor noastre, e răstignit pe lemnul crucii pentru a ne mântui. — își revărsa razele sale binefăcătoare peste toate neamurile, și va lumina odată sufletul tău întunecat. Tu vei putea obiecționa, azi, că Dumnezeu judecătorul nu e prezent, dar totuși va trebui să simți odată și odată că trebuie să te înfățișezi înaintea Lui pentru a îți lua răsplata. Sunt atâtea cazuri în istoria lumii! Tu mai poți obiecționa cu gura pînă de răs și batjocoritor: ideea de bine și de rău este o invenție omenească impusă în mod arbitrar omului prin educație, poți afirma că conștiința te minte, când îți anunță pedeapsa, poți să declari conștiința de moartă, de nulă. Și totuși ea îți va striga în orele liniștite, când beția păcatelor și-a dispărut și te ai trezit cu boala, cu bătrânețea, cu

lipsă și mizeria, atunci vei auzi strigătul ei ziua și noaptea: ce a mai rămas din viața ta? ce ai făcut, încotr'o o iei acum?

Și întreb: este aceasta viață?

Ai căutat tu să înțelegi vre'odată cu toată seriozitatea, — pe Mântuitorul, pe Fiul lui Dumnezeu, carele a săngerat sub coroana de spini și pe cruce sub povara păcatelor tale? Și totuși ai rămas neîncrezător, încrezut și disprețuitor pentru Mântuitorul tău?

Ascultă, vrei să știi ce este viața? a fi liber de toată vina, a avea o conștiință împăcată și sănătoasă, iar a trăi înseamnă: a te ști iubit de bunul Dumnezeu și odihnit cu o inimă liniștită în brațele Mântuitorului. A trăi înseamnă: cu nădejdea neîntreruptă a privi spre poarta larg deschisă a împărăției Tatălui ceresc, a putea zice plin de încredere: nu mă tem de nenorociri, căci Tu Doamne ești cu mine!

A eastă viață nu se va putea câștiga, dacă omul nu are hotărârea tare ca granitul și fără deosebită râvnă morală. Ea este un dar al harului, pe care Domnul îl procură fiecărui credincios adevărat. Și darul trebuie aflat și câștigat dincoace de moarte, aici pe pământ și se poate afla numai în Iisus Hristos!

Celce crede în Fiul, are viață vecinică, iar cel-ce nu crede, acela nu va vedea viața, ci mâna lui Dumnezeu va fi asupra lui.

Părintele: GEORGE

Despre ce să predicăm?

În Dumineca 8-a d. Rusalii (30 Iulie a. c.) vom vorbi despre: SFÂNTA LITURGHIE.

Sfânta Scriptură, înfățișându-ne cele dintâi manifestări ale cultului nostru creștin, ne arată că în centrul acestuia a fost așezată încă dela început Sf. Cuminecătură rânduită și plinită de însuș Mântuitorul nostru Iisus Hristos. În săvârșirea acestei Taine dumnezeiești, sf. Apostoli și cei dintâi creștini, vedeau cea mai înaltă chemare a lor de slujitori ai noului așezământ întemeiat de Fiul lui Dumnezeu și în acelaș timp cel mai firesc prilej de a putea trăi în comuniune cu El și de a se împărtăși din roadele bogate ale mântuirii plinită prin jertfa Lui.

Pe acest sămbure începător pietatea creștină a clădit apoi tot edificiul măreț al cultului său, până ce a ajuns la formă desăvârșită pe care o are astăzi, ținând bineînțeleș seama în această lucrare de ceea ce a văzut sau a învățat dela dumnezeescul său Intemeietor și de tot ceea ce sf. Apostoli au rânduit și plinit în decursul propoveduirii lor. Dar cu toată această lucrare de lărgire și de aleasă împodobire a cultului creștin, Biserica a avut grija ca în centrul lui să rămână și pe mai departe sf. Cuminecătură, deoarece în slujirea ei se continuă peste veacuri jertfa nesângeroasă a Trupului și Sângelui Fiului lui

Dumnezeu și se dă posibilitate omului de a se face părtaș de dumnezeiasca mântuire plinită de El pe crucea Golgotei.

Astăzi, această măreață taină a unirii omului cu Creatorul său se săvârșește, ca și în timpurile vechi, în decursul Sf. Liturghii, pentru care fapt aceasta a rămas și va rămâne pentru veacuri cea mai însemnată slujbă dumnezeiască și cel mai nesecat izvor de binecuvântare pentru om.

Cuvântul Liturghie, cu care se însemnează această slujbă, se tâlcuește pe limba noastră: „lucru obștesc“, iar în graiul bisericesc are însemnarea de „slujbă obștească“, slujbă care se face pentru toți și la care iau parte toți, indiferent de rang, stare sau pregătire pentru viață. Este acea slujbă sfântă în decursul căreia pe sf. altar se jertfește în chip nesângeros însuș Fiul lui Dumnezeu și mijlocește în acest chip sfințirea și iertarea păcatelor pentru toți aceia, cari, cu credință și cu dragoste, se împărtășesc din darurile ei. Sf. Liturghie este prin urmare în acelaș timp jertfă și taină, deoarece mai întâi în cuprinsul ei sub chipul pâinii și al vinului se jertfește, în chip nesângeros, însuș Mielul lui Dumnezeu cel ce ridică păcatul lumii, iar mai apoi prin primirea lor se înfăptuește în chip tainic în om însuș unirea cu Dumnezeuul său și sfințirea lui, ca unic scop al întregii sale vieți.

Ideia de jertfă, ca formă a cultului, o găsim încă din cele mai vechi timpuri atât la poporul Iudeu cât și la celelalte popoare, cari prin păcat au pierdut chipul adevăratului Dumnezeu și se închinau idolilor, punând în felul acesta „făptura“ în locul „Făcătorului“, cum spune sf. Apostol Pavel (Rom. 1, 25). Ba chiar, pe temeiul Sf. Scripturi, ca și a întregii istorii a vieții omenești, putem afirma că jertfa ca formă de cult este tot atât de veche ca și religiunea însuș. În vechiul Testament de pildă îi vedem pe Cain și pe Avel, aducând jertfă lui Dumnezeu, primul »din roadele pământului«, iar cel de al doilea »din cele întâi născute ale oilor sale și din grăsimea lor« (Fac. 4, 3-4). La fel Noe a adus jertfă de mulțumire lui Dumnezeu pentru că la scăpat din potop (Fac. 8, 20-22), iar lui Avram însuși Dumnezeu i-a cerut jertfă pe Isaac, fiul său, pentru ca să-i încerce credința lui (Fac. 22). Mai târziu, deodată cu facerea Cortului Sfânt, poporului Israelitean i se descoperă prin Moise atât felul jertfelor, cât și formele în cari acestea să fie aduse pentru a fi bineplăcute lui Dumnezeu.

La popoarele păgâne, chiar și la cele mai necivilizate, găsim iarăș în cultul lor altarele de jertfă, pe cari nu arareori se jertfiau chiar și vieți de copii nevinovați. Toate acestea ne învederează adevărul că jertfa, ca formă de manifestare a adorațiunii lui Dumnezeu, a fost un fapt universal, egal întrebunțat atât la popoarele cari credeau într'un singur

Dumnezeu, cât și la acele cari adorau un șir nefârșit de zeități păgâne.

Prin mijlocirea ei omul își arăta nu numai atâr-narea de Făcătorul și Pronietorul vieții lui, ci și muștrarea de cuget ce o simțea pentru păcatul făcut, și dorința lui după mântuirea făgăduită deodată cu scoaterea lui din edenul fericirii, de care se făcuse nevrednic prin călcarea poruncii lui Dumnezeu. Jertfind acestui Dumnezeu ceea ce îi aparținea lui, și mai ales junghiuindu-i ceva din proprietatea sa vie, animalul cel mai scump, omul spera ca în chipul acesta să înlătore blestemul dumnezesc și să-și liniștească conștiința, care-i punea mereu în față starea fericită în care se aflase înainte de păcat. Toate aceste jertfe însă n'au fost în stare să înlătore nici vina și nici pedeapta păcatului strămoșesc, ci doar preînchipuiau adevărata jertfă ce avea să se aducă pe crucea Golgotei, jertfă care de fapt a rupt zapisul acestui păcat și a înlăturat definitiv zidul ce despărțea pe om de Dumnezeu său. Din acest motiv sf. Apostol Pavel spune atât de răspicat într'una din epistolele sale că „*legea fiind umbra bunătăților viitoare, iar nu însăș icoana lucrurilor, nu poate niciodată cu aceleaș jertfe, aduse neîncetat în fiecare an, să facă desăvârșiți pe cei ce se apropie*“... deoarece „*este cu neputință ca sângele de tauri și de țapi să înlătore păcatele*“ (Evrei 10, 1, 4).

Aceste jertfe și-au avut totuș rostul de a menține în sufletul omului conștiința vinovăției sale față de Dumnezeu jignit prin păcat, de a susține dorința lui după Mântuitorul prezis și de al pregăti pentru marea clipă a izbăvirii prin jertfa de pe cruce a Fiului lui Dumnezeu. Ele au fost cu alte cuvinte tot atâtea semne ale legăturii necurmuate dintre om și Dumnezeu și tot atâtea simboale prin cari s'a preînchipuit de-a-lungul veacurilor jertfa izbăvitoare de pe crucea Golgotei.

Numai această jertfă a fost în stare să înlătore în chip definitiv întinăriunea păcatului și să-l așeze din nou pe om în starea dela început, ca fiu al lui Dumnezeu și părtaș al grației Lui, deoarece numai aci acel ce s'a adus pe sine jertfă de împăcare a fost și la înălțimea celui jignit prin păcat și la nivelul celui care l-a săvârșit prin neascultarea lui. Din acest motiv acelaș Apostol exclamă cu atâta convigere în aceeaș epistolă a lui: „*Un astfel de arhtereu se cuvenea să avem: sfânt, fără de răutate, fără de pată, osebit de cei păcătoși și mai înalt decât cerurile. . . El a intrat o singură dată în Sfânta Sfințelor, nu cu sânge de țapi și de viței, ci cu însăș sângele său, și a dobândit o veșnică răscumpărare*“ (Evrei 7, 26; 9, 12).

Dar, pentru ca toți oamenii să se poată împărtași, până la sfârșitul veacurilor, din darurile bogate ale acestei răscumpărări Mântuitorul nostru Iisus Hristos a avut dumnezeasca grijă ca la Cina cea de

Taină, să rânduiască chipul slujirii celei noi, în cuprinsul căreia să se reproducă mereu marea jertfă ce a adus-o El pe crucea Golgotei pentru păcatele întregii lumi. Această slujire nouă, în decursul căreia se reînnoiește în chip real și de-a-pururi jertfa de pe cruce a Fiului lui Dumnezeu, este sfânta noastră *Liturghie*, prin săvârșirea căreia Biserica împlinește și astăzi porunca dată sf. Apostoli la Cina cea de Taină ca să o facă întru pomenirea Lui.

Sfânta Liturghie prin urmare nu este altceva decât continuarea preoției Mântuitorului nostru Iisus Hristos, slujba sfântă în decursul căreia El, ca Fiul la lui Dumnezeu, continuă să se aducă pe sine drept jertfă pe sfintele noastre altare, pentru ca în chipul acesta să ne curețe pe toți de sgura păcatelor și să ne facă părtași ai tuturor darurilor dobândite prin moartea Lui de pe cruce. El este deci aci mereu și preot și jertfă, căci El este acela care, prin mâinile preotului o aduce și tot El este și Acela ce se aduce sub chipul pâinii și al vinului de pe sf. altar.

Deși Sf. Liturghie este o reproducere reală a jertfei de pe cruce, o jertfire în faptă a aceluiaș trup și sânge vărsat pe crucea Golgotei, jertfire care îi poate face pe credincioși părtași de marile binefaceri dobândite prin mijlocirea ei, totuși există o oarecare deosebire între ele. Pe cruce Mântuitorul s'a jertfit în chip sângeros și văzut; în Sf. Liturghie El se jertfește în chip nesângeros și tainic. Acolo s'a junghiat odată pentru totdeauna și numai într'un singur loc; aci se junghie în mai multe locuri și neconținut până la sfârșitul veacurilor. Acolo s'a jertfit pentru ca să ne răscumpere pe toți de osânda păcatului; aci se jertfește însă numai pentru acei pentru cari se aduce sfânta jertfă și cari sunt și vrednici de răscumpărarea Lui. În toți aceștia El lucrează neconținut aceeaș curățire de păcate, aceeaș dumnezească iertare și aceeaș desăvârșită împăcare pe care a săvârșit-o și pe crucea Golgotei.

Dat fiind acest caracter al Liturghiei noastre, să ne apropiem întotdeauna cu frică și cu cutremur de mireasma ei, pentru că aici se lucrează pentru veacuri mântuirea și unirea noastră cu însăși Acela din care a isvorât prisosul acestui dumnezești mântuiri plinită pe crucea Golgotei. **T.**

Cărți

PROT. AUREL MUȘET: *Cele două convenții dintre Sta'ul Român și Vatican. Beius 1943. Pag. 51. Lei 120.*

Din ideile pe cari dorește autorul să le familiarizeze prin lucrarea s'a extragem următoarele:

În situația actuală grea, neamul românesc nu mai poate fi desbinat pe teme așa numitelor convingeri religioase. Unitatea sufletească este temelia unității naționale. Unitatea sufletească a românilor

din cele două biserici naționale este o problemă de o însemnătate deosebită. Vremurile de azi trebuie să corecteze greșelile trecutului etc. etc.

Lucrarea părintelui Mușet se impune a fi citită de C. Preoți din Eparhia noastră, mai ales de cei cari au contact nemijlocit cu „cei din strana stângă”, așa că o recomandăm cu toată căldura.

ECON. LUDOVIC COSMA PROF. PENS. GALAȚI: *Albumul biografic al familiei „Bozgan” Pag. 112+1 grafică cu 110 clișee în text, Lei 500.*

Părintele profesor Cosma, în prezent în refugiu în Eparhia Noastră, în comuna Radna, prin acest volum prezentabil, ne dă o monografie familiară prețioasă și originală.

O recomandăm în atenția P. C. Preoți cu învitarea să facă comanda de la autor ajutându-l astfel în starea în care l-au adus împrejurările actuale, fiind nevoit să se susțină din modesta sa pensie de profesor de religie.

Ic. Stavr. C. Turicu

MATERIA ȘI VIAȚA: *Publicațiile Institutului Regal de Cercetări Științifice al României. București, Imprimeria Națională 1944, p. 240. Prețul Lei 350.*

Este o colecție de nouă referate a celor mai de seamă oameni de știință români în cari aceștia se ocupă cu tratarea celor mai fundamentale probleme ale vieții, materiei și evoluției lor.

Munca și strădania lor ne desvăluie încă odată, că „știința ne duce până la marginile imperiului credinței, iar credința ne deschide barierele către marele domeniu al realităților existențiale” (Șerban Ionescu).

Credința și rațiunea sunt două puteri ale cunoașterii. Ele deși au două domenii proprii, cu toate acestea se întregesc ca două jumătăți ale unui întreg. Ele se aseamănă cu două pârae care curg din același izvor. Izvorul este Dumnezeu și au fost dăruite omului cu cea dintâi suflare de viață. Una are misiunea de a ne învăța cum și unde trebuie să ajungem, iar alta pe ce cale putem ajunge. Una nu se poate dispensa de cealaltă.

Nici religia nu se poate dispensa de rațiune, fiindcă „revelațiunea dumnezeiască, făcută spiritului omului este dată și cuprinsă în însăși formele cugetării și ale cunoașterii noastre omenești”, și nici știința de credință, fiindcă este „organul percepției supranaturalului”.

„Lumina credinței nu stinge lumina rațiunii, ci numai îi împrăștie întunerecul și-i dă strălucirea sa originală, înălțându-o la locul ce i se cuvine” (Pr. Ion Mihălcescu).

Revelațiunea divină însă, nu i-a mulțumit pe pionerii științei omenești, ci secole de-a rândul au cercetat și s'au frământat să cunoască totul numai cu rațiunea, ca azi după atâta trudă să se ajungă la concluzia că prea puțin se cunoaște din tainele vieții și ale naturii.

Cu toată știința înaintată de azi, cunoașterea noastră este încă foarte redusă și inferioară față de imensitatea problemelor cari se înmulțesc mereu pentru mintea noastră și cari rămân ne rezolvate.

Acest lucru este dovedit într'un mod cât se poate de strălucit de oamenii noștri de știință, prin „referatele” făcute în public și adunate într'un singur mănunchiu, cu titlul de mai sus, și publicate de Institutul Regal de cercetări științifice al României.

Redăm aici numai câteva concluziuni ale acestor „savanți români”, cum îi numește d. prof. Ion Petrovici, în cuvântarea de deschidere.

În expunerea făcută de d. prof. V. Valcovici, asupra formării și evoluției universului în perioada astronomică, spune: „În rezumat se poate spune că eforturile oamenilor de știință de a da o explicație genetică sistemului, n'au fost încununate de succes. Nici una din ipotezele emise nu suportă examenul serios al confruntării consecințelor lor cu materialul observat și cu legile fizice” (pag. 22—23)

„Nouă cuceriri ale științei terestre deschid neconținut orizonturi nebănuite care de multe ori pun în umbră teorii admise” (pag. 27).

„Înceind trebuie să recunoaștem că n'am fost în stare să prezentăm un material cert în ceea ce privește evoluția materiei terestre în epoca astronomică. Din cele relatate reiese doar bănuiala, oarecum întemeiată, că pământul, soarele și luna au alcătuit cândva o masă comună” (pag. 33.)

În referatul despre „Diferențierea constituțională (chimică) a scoarței pământului pe verticală. Efecte Biologice”, dl I. Atanasiu, spune: „Din punct de vedere al economiei energetice problema originii vieții nu pare să pună în cale obstacole de netrecut, dacă problema nesfârșitelor variații, în ceea ce privește forma unităților vii, încă nu pare cu totul insolubilă; există însă o întrebare la care încă nici nu întvedem încă calea pe care s'ar putea merge spre răspuns. Este întrebarea cum s'a trecut de la materia minerală — cristalină sau coloidă — la unitatea elementară a vieții, la celulă” (pag. 63).

În referatul despre „Circuitul materiei comandat de viață”, dl E. Angelescu, spune următoarele: „Oamenii au căutat totdeauna să construiască cu imaginația mecanisme care să țină locul realului, dându-și astfel iluzia că au reușit să cunoască ceva din nemărginitul necunoscut. În fața tulburătorului mister al vieții care îi umple de neliniște, oamenii iau aceeași atitudine și caută să reducă viața la procese fizico-chimice. Este sigur însă, că mecanismele fizico-chimice imaginate pentru interpretarea fenomenelor cese petrec sub imperiul vieții sunt departe de a fi satisfăcătoare azi.

Un lucru însă nu trebuie pierdut din vedere: mecanismul fizico-chimic nu explică viața, el nu este decât ipoteza de lucru care conduce cercetarea, proiectând o lumină vremelnică pe misterele manifestărilor ale vieții. Viața trebuie înțeleasă prin ea însăși, în afara analogiilor fizico-chimice.

Se va ajunge vreodată la această înțelegere?" (pag. 133—134).

Iar dl Traian Săvulescu în referatul despre „Baza genetică a evoluției ființelor”, ca o încoronare a tuturor spuse înainte de dânsul, conchide: „Pentru cunoașterea realității în esența ei, a lucrului în sine cum îl numește Kant, Biologia cedează locul și în cercetarea evoluționismului, gândirii filosofice. Ceeace va rămâne nedescoperit prin empirismul experimental sau prin gândirea filosofică — absolut misterul — este de resortul Metafizicii și al revelației religioase” (pag. 213).

Ne oprim aici, și potrivit acestor afirmațiuni, ne convingem încăodată că avântul numai pe aripile reci ale rațiunii în pătrunderea și cunoașterea marilor enigme și mistere ale lumii și ale vieții, a dus și va duce la rezultatul trist al neputinții. Și fiindcă omul nu poate cu rațiunea să pătrundă în lumea existențelor în sine ci numai în lumea fenomenală, în lumea aparențelor, credința rămâne ca fundamentul sigur al oricărei cunoaștințe. Deaceia punerea de acord a principiilor raționale cu cele religioase, va trebui să formeze ținta tuturor oamenilor de știință.

Rațiunea luminată de credință, încălzită de iubire și sprijinită de nădejdea creștină, devine o forță formidabilă spre folosul și fericirea omeneirii, iar nu spre distrugerea ei, cum vedem azi.

Religia creștină nu e o simplă succesiune de acte rituale, ca în păgânism, ci o formidabilă putere de lumină, iubire și curățenie, care transformă omul și lumea până la desăvârșire. Această putere constă din contopirea ideală a înțelepciunii, adică a întregii științe și experiențe revărsată de Dumnezeu în lume, cu adorarea divinității (Lactanțiu).

În măsura în care rațiunea omenească se va lăsa infuzată de lumina revelației divine, cuprinsă în Evanghelia lui Hristos în acea măsură se va da deslegare tuturor problemelor vieții și explicarea marilor mistere ale lumii în fața căroră științele omenești rămân neputincioase.

Preot Marin Sfetcu

Informațiuni

■ HIROTONIRI. În zilele de 14 și 15 Iulie a. c. P. S. S. Părintele Episcop Andrei a hirotonit pe absolvenții de Teologie: Gheorghe Căvăjdan, întru diacon și preot pe seama nou înființatei parohii Arad—Ciala, și pe Tiberiu Dârlea, întru diacon ceremonial.

■ SFINȚIRE DE TROIȚĂ. Duminecă, în 16 Iulie a. c., a avut loc în comuna Căpruța o înalțătoare manifestație religioasă patriotică. În cadrul unei solemnități demnă de relevat, s'a făcut sfințirea unei troițe, ridicată în amintirea eroilor localnici, căzuți pentru Cruce și Neam în războiul nostru sfânt.

Serbarea a început cu săvârșirea Sf. Liturghii de către I. P. C. Io. Stavr. Caius Turicu, delegatul Prea Sf. Episcop Andrei, asistați de preoții: Adrian Mursa, Ioan Borlan, N. Grigoriu

și diaconul Al. Budai. Răspunsurile liturgice au fost date de corul bărbătesc din loc, bine instruit și vrednic condus de C. Părinte Dimitrie Maci din Căpruța, care a împlinit 40 de ani de păstorie sufletească în acea comună. Biserica a fost neîncăpătoare pentru mulțimea credincioșilor din comună și jur. La priceasnă I. P. C. Sa Io. Stavr. Caius Turicu, în cuvinte bine simțite a talmăcit credincioșilor evanghelia zilei, stăruint în decesebi asupra semnelor lăsate de Dumnezeu cu ocazia bombardamentului din Arad, cari sunt semne ale credinței.

La sfârșitul Sf. Liturghii, într'o frumoasă procesiune în care ordinea și disciplina a domnit, toată lumea s'a îndreptat la locul unde era troița ridicată. Aci s'a făcut sfințirea ei și un parastas pentru toți eroii comunei. La sfârșit a vorbit păr. D. Maci mulțumind tuturor asistenților și donatorilor cari au contribuit la ridicarea acestui semn creștinesc și românesc. După sfințirea troiței a umii vorbit I. P. C. Sa Io. Stavr. Caius Turicu despre destinul neamului românesc de a purta mereu crucea în biruinți și suferințe ca semn al credinței lui. În numele autorităților administrative a vorbit dl. preot Ioan Cosma din Săvârșen și primarul comunei Ioan Bugariu, iar în numele Astei a vorbit dl. Mihail Geamănu, șeful gării din Bârzava. Ca încheiere Ioan Bugariu fiul primarului din loc a declamat poezia „Noi n'avem morți”. După reîntoarcerea la biserică s'a cetit lista donatorilor de către păr. D. Maci, mulțumind tuturor pentru obolul dăruit, dar mai ales dlui Augustin Nașcu, notarul comunei, care i a dat tot sprijinul, dovedind că este un creștin militant.

După masă s'a oficiat vecernia, care s'a continuat cu Școala Duminecală, în cadrul căreia a predicat I. Borlan din Dumbrăvița. Aici a mai vorbit și dl. Ioan Ungurean, despre felul cum se manifestă adevărata dragoste creștină, arătând temeinicia și folosul operilor la baza căroră stă o dragoste curată. După aceasta corul a executat mai multe cântări bisericești, încheind astfel serbarea zilei. Din tot ce s'a putut vedea la Căpruța se poate trage o concluzie sigură: credința mereu lucrează. A. B.

Școala de Duminecă

31. Program pentru Dumineca (30 Iulie) 1944.

1. *Rugăciune*: Împărate ceresc...
2. *Cântare comună*: Cuvine-se cu adevărat.
- 3—4. *Cetirea Evangheliei*: (Matei 14, 14—22) și *Apostolului* (I Corinteni 1, 10—17) zilei cu tâlcuire.
5. *Cântare comună*: Doamne, întru lumina feții Tale... (70. Cânt. rel. pag. 45).
6. *Cetire din V. T.*: Lepădarea de Dumnezeu, pedeapsa și iertarea. (Cartea Iosua c. 2).
7. *Povețe morale*: Trei lucruri sunt plăcute lui Dumnezeu. (Cartea înțel. lui Iisus Sirah c. 25).
8. *Intercalații*: Poezii rel. etc.
9. *Cântare comună*: Nădejdea mea este... (70. Cânt. rel. pg. 135).
10. *Rugăciune*: Doamne, îndurate și milostiv... (Liturghier pg. 170).

(A se vedea „Instrucțiunile” din Nr. 1/1943). A.